Uniwersytet
SWPS
Wrocław

Wrocław, 19.02.2026

Dr hab. Jakub Traczyk, prof. Uniwersytetu SWPS
Uniwersytet SWPS
Wydział Psychologii we Wrocławiu
Centrum Badań nad Wspieraniem Podejmowania Decyzji
CRIDM (www.cridm.edu.pl)
ul. Ostrowskiego 30b
53-238 Wrocław

RECENZJA

dorobku naukowego oraz osiągnięcia naukowego
dr. Łukasza Michalczyka
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

Przedmiotem niniejszej recenzji jest ocena osiągnięć naukowych dr. Łukasza Michalczyka w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Recenzję przygotowano na podstawie art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W mojej recenzji skupiłem się na ocenie, czy Habilitant spełnia ustawowe przesłanki upoważniające go do uzyskania stopnia doktora habilitowanego, a w szczególności:

- Czy posiada w dorobku osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (art. 219 ust. 1 pkt 2)?
- Czy wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 pkt 3)?

Recenzję rozpocznę od przedstawienia sylwetki Habilitanta. Następnie dokonam oceny cyklu publikacji, które wchodzą w skład osiągnięcia naukowego, oraz podsumowującego je autoreferatu. Recenzję zakończę ewaluacją aktywności naukowej oraz konkluzją dotyczącą mojej rekomendacji.

Uniwersytet SWPS
Wrocław

Sylwetka Habilitanta

Dr Łukasz Michalczyk jest absolwentem psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tytuł magistra uzyskał w 2007 roku w Instytucie Psychologii UJ na podstawie pracy pt. *„Adaptacja pryzmatyczna a uwaga w przestrzeni bliższej i dalszej"*. Stopień doktora nauk społecznych w zakresie psychologii uzyskał w 2012 roku na Wydziale Filozoficznym tej samej uczelni (Uniwersytet Jagielloński). Podstawą nadania stopnia była rozprawa doktorska zatytułowana *„Mechanizm orientacji uwagi przestrzennej a procesy motoryczne na przykładzie związku pomiędzy programowaniem ruchu gałek ocznych a procesem Hamowania Powrotu Uwagi (IOR)"*. Promotorem obu prac dyplomowych był dr hab. Piotr Wolski, prof. UJ.

Kariera zawodowa Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora koncentruje się głównie w Krakowie. W latach 2013–2014 zdobywał doświadczenie dydaktyczne na Uniwersytecie Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, prowadząc zajęcia z zakresu psychologii klinicznej. Od 2014 roku do chwili obecnej dr Michalczyk jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. W strukturze organizacyjnej tej jednostki od 2017 roku pełni funkcję Kierownika Katedry Psychologii Eksperymentalnej. Habilitant posiada również doświadczenie kliniczne zdobyte w placówkach pomocy psychologicznej (m.in. w Szpitalu im. J. Babińskiego).

W zakresie parametrów bibliometrycznych Habilitant wykazał Indeks Hirscha równy 4 (zgodnie z bazami Web of Science oraz Google Scholar). Habilitant opublikował łącznie 11 prac w recenzowanych czasopismach naukowych z listy JCR. Całkowita liczba cytowań publikacji Habilitanta, z wyłączeniem autocytowań, wynosi 25 (według bazy Web of Science). Sześć prac, które wchodzą w skład cyklu, było cytowanych łącznie 16 razy w latach 2019-2025.

Mimo że zgodnie ze stanowiskiem Rady Doskonałości Naukowej dane naukometryczne nie mogą stanowić samoistnego ani rozstrzygającego kryterium oceny dorobku, a kluczowa pozostaje ocena ekspercka zawartości merytorycznej, wskaźniki te stanowią istotne tło dla analizy wpływu prac Habilitanta na rozwój dyscypliny. Odniosę się do tej kwestii w kolejnych częściach mojej recenzji, analizując osiągnięcie naukowe przedłożone przez Habilitanta oraz informacje o jego aktywności naukowej.

Uniwersytet
SWPS
Wrocław

Ocena osiągnięcia naukowego

Jako podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego Habilitant wskazał cykl sześciu powiązanych tematycznie artykułów naukowych pod zbiorczym tytułem „Sensoryczne i premotoryczne mechanizmy selekcji uwagowej". Seria składa się z ośmiu badań eksperymentalnych i została opublikowana w latach 2019–2025 w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, posiadających wskaźnik Impact Factor, takich jak *Experimental Brain Research, European Journal of Neuroscience, Brain and Cognition czy Quarterly Journal of Experimental Psychology*. W skład cyklu nie wchodzą artykuły o charakterze podsumowującym czy czysto teoretycznym. Lektura tych prac wskazuje, że Habilitant sprawnie posługuje się warsztatem badacza eksperymentalnego, stosując zróżnicowane procedury pomiarowe – w tym okulografię oraz wykorzystywaną w tym kontekście pupilometrię – oraz zachowuje wysoki rygor metodologiczny w planowaniu i realizacji eksperymentów. Dr Michalczyk wykazuje również dobre rozeznanie w literaturze przedmiotu, co pozwala mu na swobodne przywoływanie klasycznych i współczesnych koncepcji teoretycznych oraz konfrontowanie ze sobą przewidywań różnych modeli, w szczególności teorii premotorycznej, dwusystemowego modelu IOR Taylor i Kleina oraz hipotezy segregacji/integracji Lupiáñeza. Podejście statystyczne do analizy wyników jest poprawne i standardowo stosowane w tej dziedzinie badań. W niektórych pracach pojawia się uproszczona analiza mocy testu (ale wykonywana post-hoc). Badania w małym stopniu wpisują się w nurt otwartej nauki (nie były prerejestrowane, dostęp do danych i skryptów analitycznych jest utrudniony), co w konsekwencji zmniejsza transparentność prowadzonych badań.

Program badawczy Habilitanta koncentruje się na poszukiwaniu moderatorów znanych zjawisk uwagowych oraz weryfikacji mechanizmów leżących u ich podstaw. W pierwszej części cyklu, dotyczącej uwagi egzogennej, autor poddaje analizie efekt hamowania powrotu (IOR). Wykorzystując paradygmat luki (ang. *gap effect*), w pracy opublikowanej w *Experimental Brain Research* (2019) Habilitant wykazuje, że zanik punktu fiksacji prowadzi do osłabienia efektu IOR nie tylko w reakcjach sakkadowych, ale również manualnych. Wynik ten jest interpretowany jako wyzwanie dla modelu Taylor i Kleina, zakładającego czysto sensoryczny charakter manualnego IOR, i sugeruje udział komponentów premotorycznych. Wątek ten jest kontynuowany w pracy z 2025 roku (*Quarterly Journal of Experimental Psychology*), gdzie autor demonstruje, że zanik punktu fiksacji osłabia IOR niezależnie od poziomu przetwarzania (detekcja vs. dyskryminacja), co z kolei stawia pod znakiem zapytania uniwersalność modelu segregacji bodźców Lupiáñeza. Interesującym

uzupełnieniem tej serii jest badanie pupilometryczne (*Brain and Cognition*, 2023), w którym zaobserwowano dysocjację fizjologiczną: manipulacja aktywnością okoruchową (offset fiksacji) istotnie zredukowała pupilometryczny wskaźnik IOR, nie wpływając przy tym na wczesną fazę facylitacji. Wynik ten Habilitant interpretuje jako dowód na odmienne podłoże obu procesów: premotoryczne w przypadku hamowania oraz sensoryczne w przypadku facylitacji.

W drugiej części cyklu Habilitant przenosi punkt ciężkości na mechanizmy uwagi endogennej, badając wpływ planowania sekwencji ruchów gałek ocznych na selekcję bodźców. W pracy opublikowanej w *European Journal of Neuroscience* (2020) wprowadza rozróżnienie między fazą przygotowania i programowania ruchu sakkadowego. Badania te ujawniły istnienie tzw. uwagowego efektu meridianu, polegającego na spadku trafności identyfikacji bodźca, gdy planowany ruch oka wymaga przekroczenia linii środkowej pola widzenia. Habilitant interpretuje to zjawisko jako koszt związany z koniecznością przeprogramowania układu motorycznego, co stanowi argument na rzecz ścisłego powiązania uwagi endogennej z systemem okoruchowym.

Trzeci nurt badań, realizowany we współautorstwie (m.in. *Acta Psychologica*, 2021; *Perceptual and Motor Skills*, 2024), wprowadza perspektywę psychologii różnic indywidualnych, wskazując na reaktywność emocjonalną jako istotny moderator dynamiki uwagi egzogennej. Wykazano m.in., że u osób z wysokim poziomem reaktywności emocjonalnej efekt IOR pojawia się szybciej i jest słabszy w zadaniach detekcji.

Mimo niewątpliwej poprawności metodologicznej i precyzji w raportowaniu wyników, całość przedłożonego osiągnięcia skłania do refleksji nad stopniem spójności całego wywodu. Dokładniej rzecz ujmując, przedstawione artykuły, ale też podsumowanie głównych odkryć w formie autoreferatu, nie ułatwiają zrozumienia, w jaki sposób poszczególne publikacje stanowią spójną całość i wskazują na oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wnosząc znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

Cykl publikacji sprawia wrażenie zbioru badań, które łączy ogólna tematyka uwagi, lecz ich nadrzędnym celem wydaje się być testowanie granic istniejących teorii poprzez wprowadzanie nowych zmiennych i warunków eksperymentalnych, a nie budowa własnego, zintegrowanego modelu. Choć Habilitant zaczyna autoreferat od stwierdzenia: „*We wszystkich przedstawionych badaniach przyjąłem perspektywę teoretyczną, zgodnie z którą selekcja uwagowa nie jest realizowana przez autonomiczny system poznawczy, lecz wyłania się z aktywności systemów sensorycznych i premotorycznych.*", nie jest jasne, czy to jego

perspektywa czy jedynie powtórzenie założeń wynikających z wcześniejszych modeli teoretycznych. Ponadto Habilitant w autoreferacie często posługuje się sformułowaniami typu „nasze wyniki", co utrudnia precyzyjne zidentyfikowanie jego indywidualnego wkładu w osiągnięcie.

Wnioski płynące z lektury prac są ostrożne. Habilitant wskazuje, że uwaga może mieć istotne komponenty premotoryczne, ale nie wyklucza roli innych mechanizmów. Ta autokrytyczna, ale też rzetelna naukowo postawa nie prowadzi jednak do jednoznacznej syntezy, nawet na ogólnym poziomie. W autoreferacie widoczna jest tendencja do tłumaczenia rozbieżności między wynikami własnymi a literaturą (np. w odniesieniu do prac Hunt i Kingstone'a) różnicami proceduralnymi, takimi jak luminancja bodźców czy typ reakcji (tj. *„Rozbieżność pomiędzy wynikami naszych badań (Michalczyk & Bielas, 2019) a wcześniejszymi ustaleniami Hunt i Kingstone'a (2003a) może wynikać z istotnych różnic proceduralnych.*". Choć jest to trafna diagnoza metodologiczna, w szerszym kontekście sugeruje ona, że prezentowane badania stanowią raczej przyczynek do dalszych analiz niż zamkniętą całość koncepcyjną.

Pewne wątpliwości może budzić również struktura cyklu i autoreferatu. Habilitant referuje bardzo wiele poprzednich badań, a w małym stopniu skupia się na podsumowaniu własnych odkryć. Przejście od badań nad uwagą egzogenną do endogennej, a następnie włączenie perspektywy temperamentalnej, odbywa się bez silnie zarysowanej, nadrzędnej osi argumentacyjnej. Na przykład, w autoreferacie Habilitant zaznacza tylko, że *„W przeciwieństwie do wcześniejszej sekcji (4.1.), w której analizowano mechanizmy uwagi egzogennej, tutaj skupiam się na uwadze endogennej*". Dodatkowo, w artykule z *European Journal of Neuroscience* (2020) nie nawiązuje do swojej pracy opublikowanej wcześniej w *Experimental Brain Research* w 2019 roku. Analogiczna sytuacja dotyczy pracy opublikowanej w *Perceptual and Motor Skills* (2024). W szczególności część dotycząca różnic indywidualnych, skupiona wyłącznie na uwadze egzogennej i reaktywności emocjonalnej, wydaje się być nurtem pobocznym, który nie został w pełni zintegrowany z głównymi, premotorycznymi rozważaniami autora.

Należy jednak odnotować, że Habilitant w autoreferacie podejmuje próbę wykazania rezonansu swoich prac w środowisku naukowym, przywołując przykłady recepcji jego wyników w nowszych publikacjach innych badaczy (np. Zhang et al., 2025). Odwoływanie się do tych prac to ważny sygnał, który może świadczyć o wpływie osiągnięcia Habilitanta na dyscyplinę, ale zachowałbym ostrożność w formułowaniu tak zdecydowanych wniosków, jak te zawarte w autoreferacie. W przywoływanych przez Habilitanta pracach (Malevich et al., 2020; Redden et al. 2021; Zhang et al. 2025), odwołania do jego prac pojawiają się

w ramach przeglądu literatury (np. w artykule Malevich et al., 2020: „*Furthermore, it has been suggested that the nature of IOR depends on the response modality, with saccadic and manual responses eliciting oculomotor and attentional modes of IOR, respectively (Hunt & Kingstone, 2003; Bourgeois, Chica, Valero-Cabre, & Bartolomeo, 2013; MacInnes, Krüger, & Hunt, 2015; but see Souto & Kerzel, 2009; Michalczyk & Bielas, 2019*)". Oczywiście, cytowania te wskazują na obecność badań Habilitanta w dyskursie naukowym, niemniej – jak wynika z przedstawionych przykładów oraz danych bibliometrycznych (16 cytowań bez autocytowań wg Web of Science) – oddźwięk ten jest na obecnym etapie umiarkowany.

Podsumowując, poszczególne publikacje przedstawione przez dr. Michalczyka prezentują wysoki standard merytoryczny (w szczególności dwie pierwsze pozycje z osiągnięcia). W ujęciu ogólnym wszystkie przeprowadzone badania dotyczą mechanizmów selekcji uwagi, ale w przedłożonej pracy powiązanie pomiędzy poszczególnymi artykułami zostało słabo zaznaczone. Habilitant nie dokonał podsumowania swoich wyników ani ich syntezy w formie (choćby) ogólnego modelu, który służyłby jako rama teoretyczna do stawiania dalszych hipotez i rozwoju przyszłego programu badawczego. W kontekście zaprezentowanego autoreferatu sposób wykazania, że cykl publikacji rozwiązuje w sposób oryginalny problem naukowy i wnosi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, jest mało przekonujący.

Ocena aktywności naukowej

Kariera naukowa Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora jest ściśle związana z jedną jednostką (Uniwersytetem Ignatianum w Krakowie). W ankiecie osiągnięć Habilitant nie wykazał udziału w stażach ani warsztatach w zewnętrznych instytucjach naukowych, w tym zagranicznych. Brakuje również informacji o współpracy badawczej z ośrodkami międzynarodowymi, odbytych stażach podoktorskich (post-doc) czy wizytach studyjnych. W ocenianym cyklu publikacji nie występuje żaden współautor z afiliacją zagraniczną, a współautorzy krajowi wywodzą się z tego samego lub bliskiego kręgu instytucjonalnego. W dokumentacji znajduje się natomiast wzmianka o współpracy dydaktycznej z Krakowską Akademią im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

W mojej opinii wykazana aktywność konferencyjna związana z prezentowanym osiągnięciem naukowym jest dalece niewystarczająca na tym etapie kariery. Habilitant wymienia udział w zaledwie dwóch konferencjach po uzyskaniu stopnia doktora (2017, 2025), przy czym obie odbyły się w jego macierzystej uczelni (Uniwersytecie Ignatianum). Co więcej, wydarzenie z 2017 r. miało charakter kameralny i było organizowane w ramach X-lecia Instytutu

Uniwersytet SWPS Wrocław

Psychologii UIK (brakuje informacji o recenzowaniu zgłoszeń, a sama konferencja trwała jeden dzień). Z kolei II Międzynarodowa Konferencja „Starość jak ją widzi psychologia: Siła umysłu w starości" – w świetle publikacji pokonferencyjnej oraz sprawozdania zamieszczonego w czasopiśmie „Psychologia Rozwojowa" (2019) – miała w rzeczywistości charakter ogólnopolski (tu również brak danych o recenzowaniu zgłoszeń przez komitet naukowy). Na podstawie zgromadzonej dokumentacji można wnioskować, że referaty były wygłaszane wyłącznie w języku polskim.

Brak prezentacji wyników stanowiących osiągnięcie naukowe Habilitanta na renomowanych konferencjach zagranicznych (np. ESCoP, ECVP, VSS) uniemożliwia poddanie ich krytyce międzynarodowego gremium i może świadczyć o izolacji naukowej kandydata.

Habilitant zaznaczył, że uzyskał finansowanie w ramach konkursu „Miniatura 2" Narodowego Centrum Nauki. Należy jednak podkreślić, że Miniatura nie jest grantem badawczym w pełnym tego słowa znaczeniu, lecz – zgodnie z definicją NCN – działaniem naukowym służącym badaniom wstępnym, kwerendom lub wyjazdom. Działania te mają na celu przygotowanie wniosku planowanego do złożenia w konkursach NCN bądź innych konkursach krajowych lub międzynarodowych. Habilitant nie kierował żadnym dużym projektem badawczym (np. Opus, Sonata, Preludium), nie był członkiem zespołów realizujących badania w ramach takich programów, ani nie wykazał udziału w grantach międzynarodowych. Mimo wzmianki o realizacji „własnych projektów naukowych, w tym badań statutowych", w dokumentacji brakuje dokładnych informacji o ich zakresie tematycznym, tytułach wniosków czy kwotach finansowania.

W dokumentacji brakuje informacji o członkostwie w międzynarodowych towarzystwach naukowych (np. *European Society for Cognitive Psychology*), co stanowi standard wśród aktywnych badaczy w tej dziedzinie. Ponadto Habilitant nie organizował sympozjów, warsztatów ani konferencji wykraczających poza ramy lokalne. W przedłożonych materiałach nie zawarto również żadnych danych dotyczących otrzymanych nagród naukowych, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym.

Habilitant pełnił funkcję promotora i recenzenta prac magisterskich, nie wykazał jednak aktywności w zespołach eksperckich oceniających projekty badawcze. Nie był również członkiem komitetów redakcyjnych ani rad naukowych czasopism, nie pełnił też roli (współ)redaktora monografii. Habilitant przygotował recenzje artykułów dla pięciu czasopism naukowych, co w mojej opinii trudno

Uniwersytet SWPS
Wrocław

uznać za znaczącą aktywność recenzencką, biorąc pod uwagę fakt, że od uzyskania stopnia doktora w 2012 roku upłynęło blisko 14 lat.

W sekcji dotyczącej współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym Habilitant nie wykazał żadnej aktywności.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w art. 219 ust. 1 pkt 3 stawia wymóg wykazywania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej. Analiza dorobku i aktywności Habilitanta prowadzi do wniosku, że kryterium to nie zostało spełnione.

Konkluzja

Moja ocena osiągnięcia naukowego dr. Łukasza Michalczyka pt. „Sensoryczne i premotoryczne mechanizmy selekcji uwagowej" jest krytyczna. Analizowane osobno artykuły prezentują poprawne metodologicznie badania opublikowane w dobrych czasopismach naukowych z listy JCR. Jednakże nie jestem przekonany, że tworzą one spójną koncepcję, która w znaczny sposób wpływa na rozwój dyscypliny.

Kluczową kwestią jest aktywność naukowa Habilitanta, która na tym etapie kariery jest niewystarczająca. Ma ona charakter lokalny. Brak udziału w konferencjach międzynarodowych właściwych dla uprawianej dyscypliny i związanych z prezentowanym osiągnięciem naukowym, brak współpracy międzynarodowej, członkostwa w międzynarodowych organizacjach naukowych, kierowania projektami badawczymi, a także udziału w warsztatach czy wizytach studyjnych wskazują na działalność naukową ograniczoną do macierzystej jednostki. W konsekwencji uniemożliwia to spełnienie warunku określonego w art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" z dnia 20 lipca 2018 roku, zgodnie z którym stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie wykazującej się „istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej".

W związku z powyższym konkluzja mojej recenzji jest negatywna. Wnoszę zatem o niedopuszczenie dr. Łukasza Michalczyka do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Dr. hab. Jakub Traczyk, prof. Uniwersytetu SWPS

